

Sociaal-economische barometer 2011

ABVV

Samen sterk

Inhoud

■ Inleiding	4
■ Ondanks de crisis deden we het niet slecht	6
■ België op de schaal van (on)gelijkheid	7
■ Het inkomen van de Belgen	8
■ De lonen en hun verdeling	11
■ Hoe zit het met de verdeling van de rijkdom in België?	13
■ Maar... het systeem vertoont barsten!	14
De werkgelegenheid evolueert in de goede richting...	14
... maar de tewerkstelling is minder zeker	15
■ Onze sociale zekerheid kan beter	16
Werkloosheid	16
Gezondheid	16
Pensioenen	17

■ Lage aanslagvoet voor bedrijven	18
■ Hoe kunnen we onze welvaart op peil houden en ons sociaal model duurzaam maken?	21
Is onze loonkost echt te hoog?	21
■ Lonen uit de privé: door de gemeenschap gesubsidieerd	23
■ En de energieprijzen?	24
■ En de productiviteit?	25
■ Vorming en innovatie: de achillespees	26
■ Crisis, financiële crisis, schulden crisis	27

Inleiding

Sinds de financiële crisis van 2008, komen we de economische neergang maar niet te boven: vertraagde groei, hoge werkloosheid, groeiende ongelijkheid. Bij dit somber economisch klimaat komt dan nog de crisis van de overheidsschuld en van de eenheidsmunt. Europa probeert die tegen te gaan via een soberheidsbeleid, maar die blinde besparingsmaatregelen gooien alleen maar olie op het vuur.

Ondanks de moeilijke context deed ons land het zelfs beter dan andere landen, zeker in vergelijking met buurlanden zoals Duitsland, dat gewoonlijk beschouwd wordt als de locomotief van de Europese economie, als na te volgen voorbeeld. België deed het minder slecht qua groei, qua nieuwe banen, qua productiviteit.

Volgens de Nationale Bank van België zal het bbp in ons land in 2012 echter slechts met 0,5% groeien, of zelfs stagneren.

Ook inzake verdeling van de inkomens en de strijd tegen ongelijkheden scoren we goed. De situatie is zeker niet ideaal, maar België « scoort minder slecht » dan de andere landen. Meer algemeen kunnen we stellen dat de landen die zich het meest inzetten om de inkomensongelijkheden te doen verminderen, ook die landen zijn die het economisch beter doen. Economische doeltreffendheid en billijkheid gaan dus samen.

Ons sociaal model is hier een voorbeeld van: dankzij de automatische indexering van lonen en sociale uitkeringen bleef de koopkracht op peil en kon ook de economische activiteit op een zeker niveau blijven. Hetzelfde geldt voor onze sociale zekerheid: ons stelsel waarborgt iedereen een inkomen, ondanks de ups en downs van de economische conjunctuur.

Het is dus eerder verwonderlijk dat dit doeltreffende samenspel van solidariteit en neo-keynesiaans beleid voortdurend zo'n harde aanvallen te verduren krijgt van de Europese Commissie en het patronaat. Terwijl het tastbare bewijs geleverd werd dat een beleid van klassieke bezuinigingsmaatregelen, van versnipperen van de openbare diensten of ook zware besparingen in de sociale zekerheid en loonstop niet werkt. In een periode van recessie werken dergelijke maatregelen zelfs procyclisch, d.w.z. contraproductief.

Het is duidelijk dat België, en trouwens heel Europa, alle baat heeft bij een stabiel sociaal model, bij beleidslijnen die gericht zijn op een betere verdeling van de rijkdommen tussen arbeid en kapitaal, bij een economisch model gebaseerd op duurzame groei, investeringen, onderzoek en ontwikkeling, op permanente vorming van de arbeidskrachten.

Een Europa dat alleen maar mikt op overdreven concurrentie op basis van lonen, heeft geen enkele toekomst.

Wij leggen dan ook heel concreet de nadruk op zes prioriteiten.

- Het behoud van wat positief is voor onze economie:
  - automatische indexering;
  - minimumloon;
  - welvaarts koppeling van de sociale uitkeringen;
  - voorrang aan de sociale dialoog;
  - herverdelende rol van de overheid.
- Een duurzaam relanceplan, dat welvaart, innovatie en sociale rechtvaardigheid combineert.

- Een eerlijke verdeling van de inkomsten via een radicale wijziging in ons belastingstelsel:

- transparantie inzake inkomsten, vermogen en draagkracht van alle belastingplichtigen dankzij een vermogenskadaster, via het opheffen van het bankgeheim;
- een maximumloon bepalen dat een bepaald veelvoud niet mag overschrijden, zo wordt komaf gemaakt met buitensporig hoge lonen en schandalige bonussen die sommige bedrijfsleiders krijgen;
- heroriëntering van de notionele inrestaftrek;
- afschaffing van mechanismen ter ontduiking van de personenbelasting, zoals de managementvennootschappen ...

- De regulerende rol van de overheid in ere herstellen:

- de liberalisering van de openbare diensten halt toeroepen
- controle op het tariefbeleid van geliberaliseerde diensten (energie, transport, postdiensten...).

- Een belangrijke inspanning ten voordele van onderzoek en ontwikkeling met, als doelstelling, 3% van het BBP, evenals het “boosten” van onze productiviteit en een hogere toegevoegde waarde van onze producten.

- Een daadwerkelijke regulering van de financiële en banksector, om nieuwe systeemcrisissen te vermijden.

Deze prioriteiten moeten in aanmerking genomen worden om de sociale cohesie te herstellen die het neoliberaal beleid flink heeft aangetast. Ze uitvoeren verloopt via beleidslijnen, maar ook via de sociale dialoog. Het sociaal overleg is dan ook bijzonder belangrijk. Dankzij het sociaal overleg konden wij in het verleden ons sociaal model uitbouwen en zorgen voor een zekere herverdeling van de rijkdom, met als gevolg een “boost” voor de groei en een toename van de algemene welvaart. Denken dat men de welvaart kan verhogen door de lonen te matigen en de ondernemingen te subsidiëren met overheidsgeld waar geen tewerkstellingsverbindenissen tegenover staan, of erger nog met de sociale bijdragen van de werknemers, dat is een grove vergissing. Dergelijk beleid moedigt het immobilisme van de ondernemingen aan in plaats van ze aan te zetten tot innoveren en moderniseren van hun productieapparaat.

Welvaart kan niet ontstaan uit een averechtse herverdeling van de rijkdom, noch uit een veralgemeende verarming. Laten we dus samen deze cijfers bekijken en een akkoord vinden over een nieuw groeimodel dat welvaart, innovatie en sociale rechtvaardigheid combineert.

*Anne Demelenne
Algemeen Secretaris*

*Rudy De Leeuw
Voorzitter*

Afsluitingsdatum: statistieken o.b.v. in januari 2012 beschikbare cijfers.

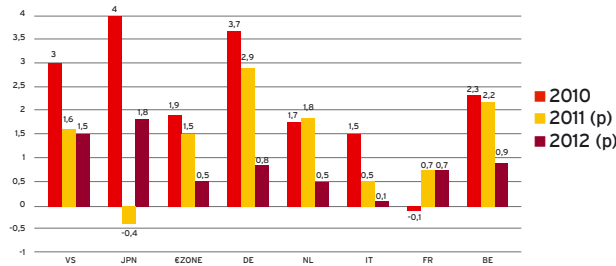
Ondanks de crisis deden we het niet slecht

Over de periode 1996-2007 (dus vóór de financiële crisis) steeg de reële toegevoegde waarde van de economie in België met 27,7%. Ons land deed het dus beter dan Duitsland.

Vooral de marktdiensten doen dit percentage stijgen (toegevoegde waarde + 41%, dit in tegenstelling tot de industrie waar de groei van de toegevoegde waarde slechts 19,5% bedraagt (ruim onder dat van onze buurlanden dus). De lagere productiviteit in de non-profit (de dienstencheques o.m.) haalt dit percentage naar omlaag. Als compensatie halen ze de tewerkstellingscijfers naar omhoog. Ook al is onze uurproductiviteit globaal genomen eerdere zwak (8,4%), toch haalt België goede resultaten inzake werkgelegenheidsgroei (17,4%, beter zelfs dan Duitsland en Frankrijk).

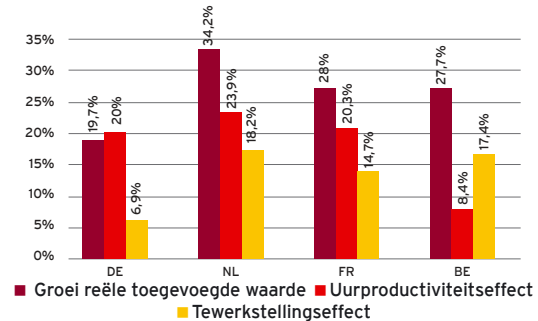
Desalniettemin zou, volgens de Nationale Bank van België, de groei sinds het laatste kwartaal van 2011 sterk zijn afgenomen. Voor 2012 verwacht men nauwelijks positieve groei.

Internationale vergelijking van de groeivoet

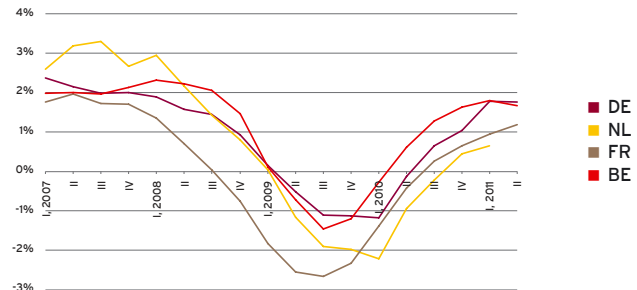
Bron: NBB, 2012 - (p) = projectie

Groei van de reële toegevoegde waarde, van de productiviteit en van de werkgelegenheid 1996-2007

Bron: CRB, Technisch verslag 2011

Jaarlijkse evolutie van de werkgelegenheid in de privésector

Bron: CRB, Technisch verslag, 2011

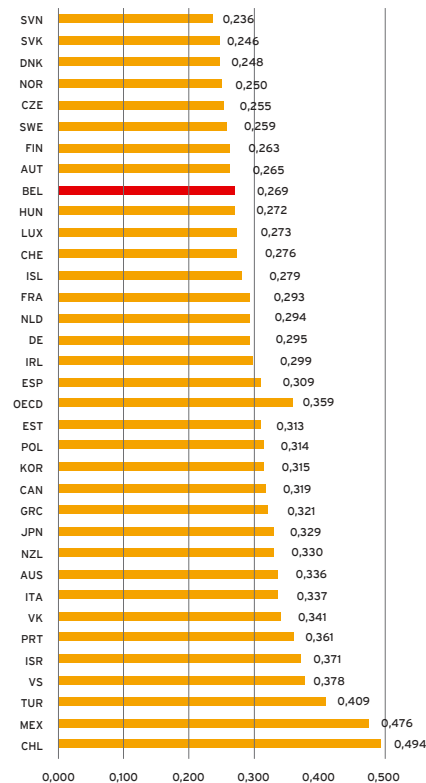
België op de schaal van (on)gelijkheid

De GINI-coëfficiënt geeft de mate van ongelijkheid in de inkomens weer: 1 = complete ongelijkheid, 0 = compleet gelijke verdeling. Hoe dichterbij 1, hoe ongelijker de maatschappij; hoe dichterbij 0, hoe meer gelijkheid in de maatschappij. De GINI-coëfficiënt voor België bedraagt momenteel 0,269 en die voor Duitsland 0,299.

Hiernavolgende tabel bevat de evolutie in % over de periode 1985 - 2010.

We stellen vast dat de ongelijkheid in België lichtjes toenam (+ 0,3%) van 1985 tot 2010. Net zoals Nederland behoort ons land tot het gemiddelde van de OESO-landen, maar dan wel met een matige evolutie naar meer ongelijkheid toe, terwijl Duitsland er sterk ongelijker op werd: + 0,7%.

Gini-coëfficiënt 2009

Bron: OESO, 2011

Het inkomen van de Belgen

In % uitgedrukt is het inkomen van de meest begoede gezinnen minder gestegen dan dat van de laagverdienersgezinnen. Toch is de kloof nog dieper geworden, vooral de middeninkomens zijn er minder op vooruitgegaan.

Decielen vertegenwoordigen een verdeling in 10 inkomensschijven per inkomensniveau.

Percentielen zijn een meer verfijnde opsplitsing in 100 schijven.

Als we nu even inzoomen op de inkomensverdeling op basis van de belastingaangiften in België, dan stellen we vast dat de 1% topverdieners met de hoogste inkomens (percentiel 100) op 35 jaar tijd hun inkomen dubbel zo snel hebben zien aangroeiën (van 1973 tot 2008), in vergelijking met de groep er net onder (percentiel 99).

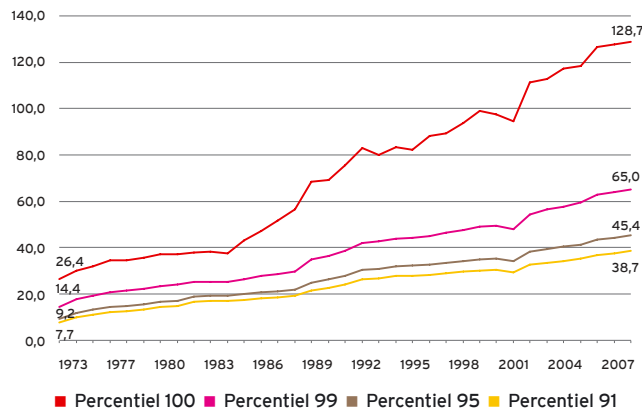
De relatief positieve GINI-coëfficiënt van België weerspiegelt zich dus niet in de belastingstatistieken, in het bijzonder voor de belastingaangiften voor hoge inkomens.

Jaarlijkse evolutie van de gemiddelde inkomens van de decielen 1 en 10 van 1985 tot het eerste decennium van 2000

	Totale bevolking	1ste deciel	10e deciel
BELGIE	1,0	1,7	1,5
FRANKRIJK	1,2	1,6	1,3
DUITSLAND	0,9	0,1	1,6
LUXEMBURG	2,3	1,8	2,8
NEDERLAND	1,4	0,5	1,6
USA	1,3	0,5	1,9
OESO	1,7	1,4	2,0

Bron: OESO, 2011

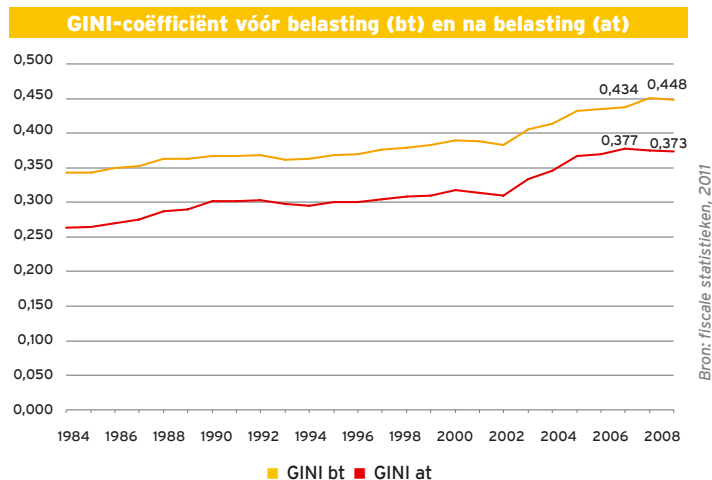
Inkomensverdeling in België

Bron: fiscale statistieken, 2011

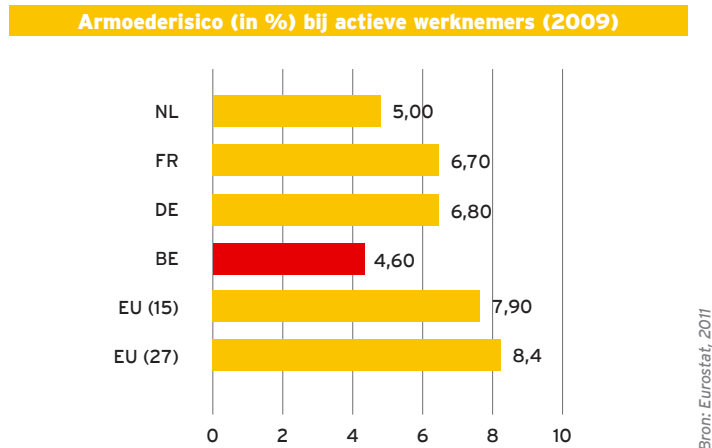

Toch is de corrigerende werking van ons belastingstelsel duidelijk zichtbaar, de GINI-coëfficiënt na belasting (at) is beter dan die vóór belasting (bt) en is ook lager (en wijst dus op minder ongelijkheid) dan de coëfficiënt van de laatste jaren.

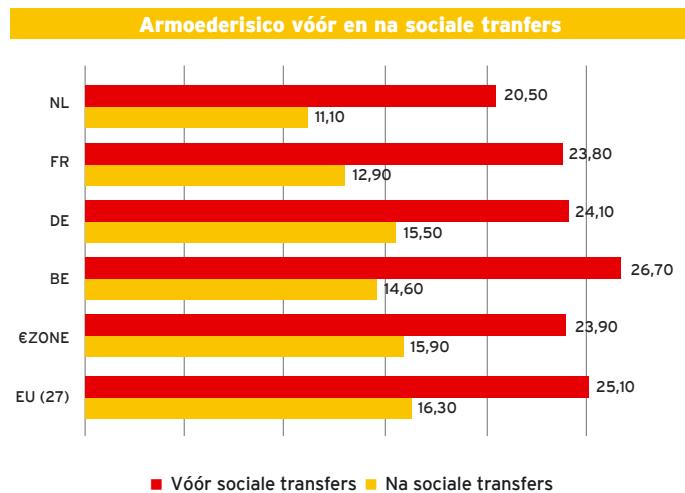

Wat de inkomens uit arbeid betreft, ons loonvormingsstelsel - en meer bepaald het minimumloon en de automatische indexering - biedt een betere bescherming tegen armoede dan in de ons omringende landen en een nog veel betere bescherming in vergelijking met de Europese Unie. Het aantal werkende armen ("working poor") is er veel hoger dan bij ons, ook al is dit aantal zelfs bij ons lichtjes gestegen.

Toch is en blijft werk de beste armoedebescherming, beter dan de sociale zekerheid. Dankzij de via de sociale zekerheid gewaarborgde vervangingsinkomens vermindert het armoederisico sterk, ook al vallen er nog te veel mensen buiten de mazen van het vangnet.

De grafiek toont aan dat het armoederisico vóór sociale transfers bij ons 25% bedraagt. Na sociale transfers daalt dit tot 14%. Alleen het sociale beschermingsstelsel in Nederland blijkt doeltreffender te zijn dan het onze, maar daar is het armoederisico vóór transfers ook lager dan bij ons.

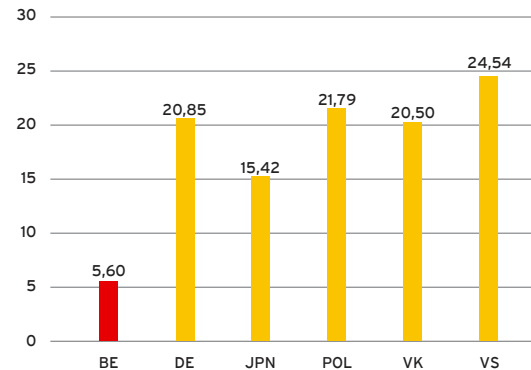

De lonen en hun verdeling

Het belangrijkste deel van het inkomen is het loon uit werken. De hiernavolgende grafiek toont aan dat de loonspanning in België, d.w.z. de kloof tussen de hoogste en de laagste lonen, relatief laag is. In België zijn de lonen eerder goed: het aandeel van de laagverdieners onder de loontrekkenden is amper meer dan 5%, terwijl dit in Duitsland 20% bedraagt. Het kan dan ook niet anders dat deze situatie tot hogere looneisen zal leiden.

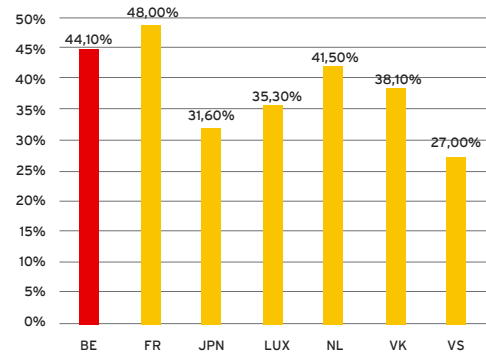
In België is het verschil tussen het minimumloon (1.400 euro - gemiddelde in 2008) en het gemiddelde loon (2.936 euro in 2008) daarentegen verminderd. Dat hebben we te danken aan ons sociaal overlegmodel, aan het interprofessioneel minimumloon, wat in Duitsland niet bestaat. Uit de grafiek hierna blijkt dat het aandeel van het minimumloon in verhouding tot het gemiddeld loon om en bij de 45% bedraagt. Bij de buurlanden doet alleen Frankrijk het beter, maar alleen omdat het gemiddeld loon daar lager is.

De loonspanning: aandeel laagst betaalden

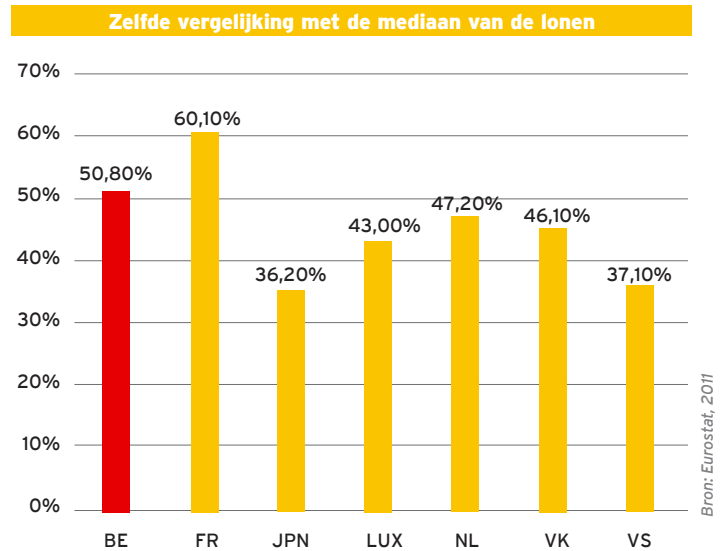
Bron: OESO, 2011 (Frankrijk - Nederland: niet gekend)

Aandeel minimumloon in verhouding tot gemiddeld loon

Bron: Eurostat, 2011

Uit dezelfde vergelijking met de mediaan van de lonen (2.595 euro in 2008) - d.w.z. het loon waarbij de ene helft van de loontrekkers minder verdient en de andere helft meer verdient dan dit bedrag - blijkt dat de loonspanning bij ons lager is. Hoe groter de verhouding minimumloon/mediaanloon, hoe zwakker de loonongelijkheid .

Hoe zit het met de verdeling van de rijkdom in België?

Wat de verdeling van de rijkdom in België betreft is het koffiedik kijken, aangezien er geen vermogenskadaster bestaat en het bankgeheim slechts heel beperkt werd opgeheven.

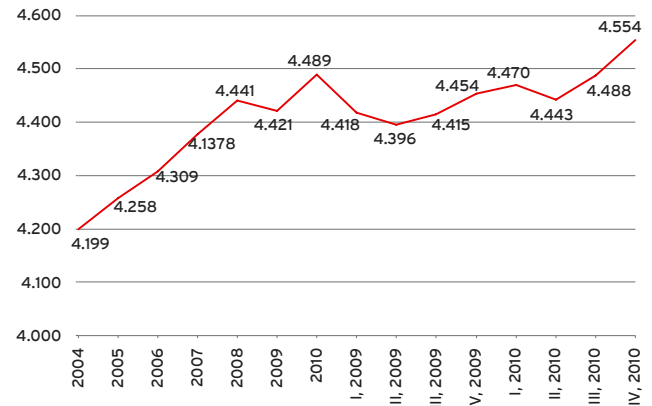

Maar... het systeem vertoont barsten!

De werkgelegenheid evolueert in de goede richting...

De tewerkstellingscreatie is na een zware terugval in 2009 tengevolge van de crisis stelselmatig opnieuw gegroeid, met een kleine dip in het 2e kwartaal van 2010. Met 4,5 miljoen actieve werknemers eind 2010 waren er nooit tevoren zo veel Belgen aan het werk.

Evolutie van het aantal actieve werknemers in België (x 1000)

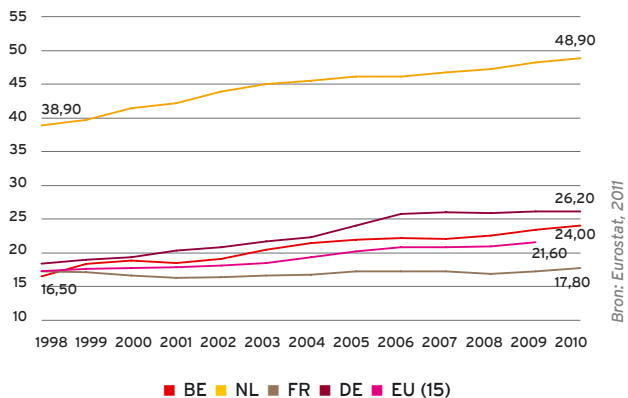
Bron: FOD WASO, 2011

... maar de tewerkstelling is minder zeker

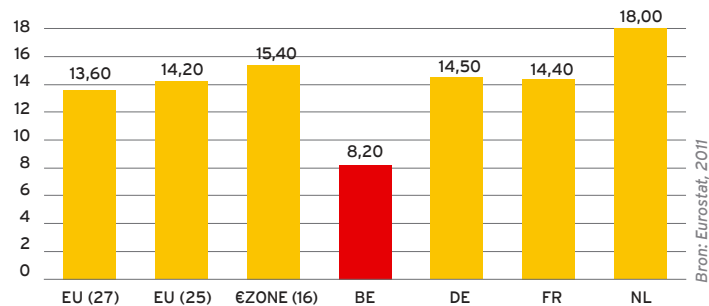
Met uitzondering van Frankrijk (waar deeltijdwerk relatief stabiel blijft) valt binnen Europa toch een stijgende tendens van deeltijdwerk waar te nemen.

In België heeft 24% van de werknemers een deeltijdse baan, een groot deel niet vrijwillig - wat dan ook moet worden gezien in de stijgende trend naar precarisering van het werk, bovenop de stijgende tendens van contracten van bepaalde duur en het (vaak) oneigenlijk gebruik van uitzendwerk.

Aandeel deeltijdwerk op de totale werkgelegenheid

Aandeel uitzendarbeid in de tewerkstelling van de 15 tot 64-jarigen in 2009

Onze sociale zekerheid kan beter

Ons sociaal zekerheidssysteem staat onder druk, dit staat buiten kijf. Bovendien valt een vergelijking met de buurlanden voor ons land niet gunstig uit.

Werkloosheid

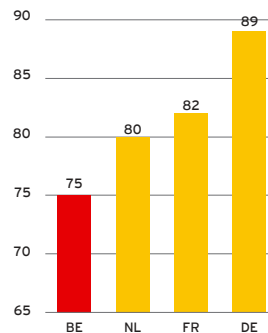
Een gezinshoofd (2 kinderen, tweeverdieners) met een gemiddeld loon ontvangt in de eerste werkloosheidsperiode 75% van het laatst verdiende loon, tegen 80 à 89% bij onze buurlanden.

Gezondheid

De dekking voor gezondheidszorg is niet de beste. In vergelijking met de buurlanden moet een Belg een groter deel van de uitgaven voor gezondheidszorg uit eigen zak betalen. In de jaren '90 bedroeg de ten laste name door de sociale zekerheid 90%, vandaag is dit teruggelopen tot 75%.

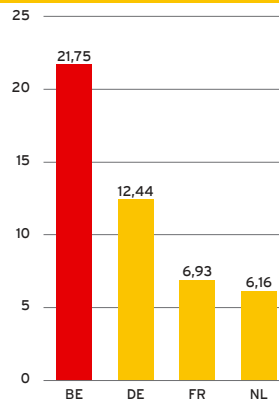
Oorzaak: de supplementen bij hospitalisatie, ondanks de beperkingen die de jongste jaren bij wet werden opgelegd.

Netto-vervangingsgraad (in %) van de werkloosheidsuitkeringen in 1ste periode

Bron: OESO, 2011

Aandeel in % van de gezondheidsuitgaven ten laste van de patiënten

Bron: Eurostat, 2011

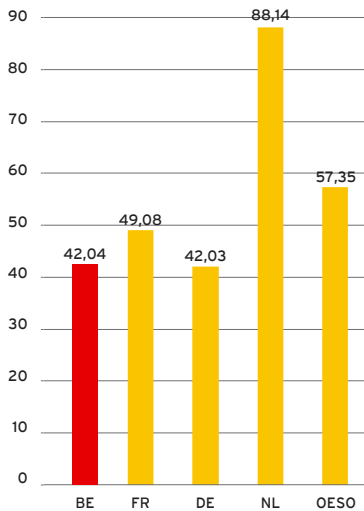

Pensioenen

De Belgische pensioenen zijn niet zo aantrekkelijk. De verhouding bruto pensioen/gemiddeld loon is bij ons slechts 42% (tegen 57% voor de OESO). Bij ons bedraagt het netto vervangingspercentage 64%, wat dus lager is dan het OESO-gemiddelde van 69%.

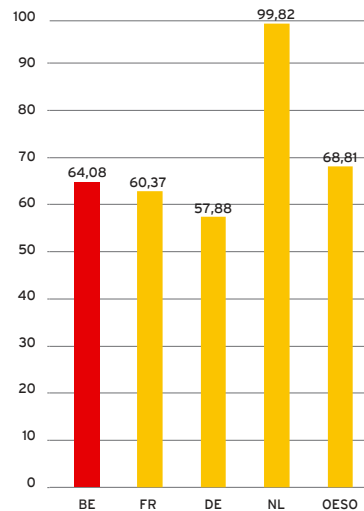
Dankzij de automatische indexering en de welvaartsvastheid viel dit iets minder slecht uit. Zonder beide mechanismen zouden de pensioenen nog meer op de lonen achterophinken.

Verhouding (in %) tussen gemiddeld brutopensioen en gemiddeld brutoloon

Bron: OESO, 2011

Nettovervangingsgraad (in %) tussen gemiddeld pensioen en gemiddeld loon

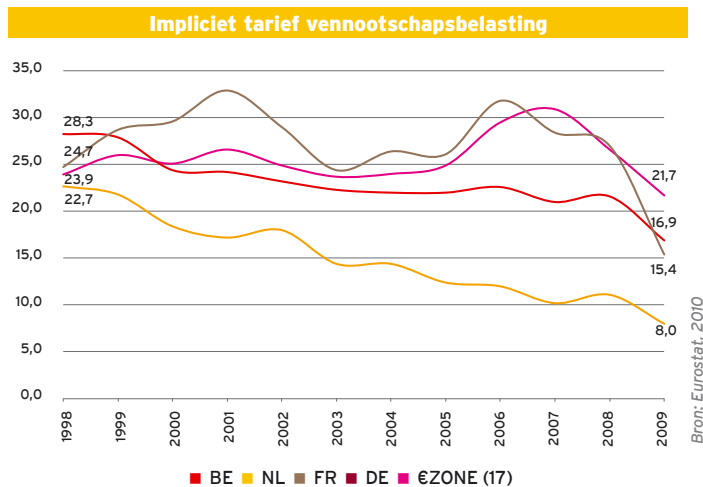
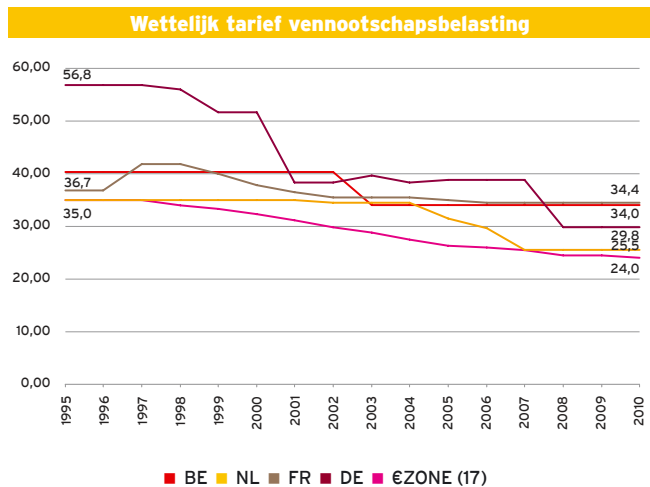

Bron: OESO, 2011

Lage aanslagvoet voor bedrijven

In België heeft de aanslagvoet in de vennootschapsbelasting 3 gezichten:

- Het wettelijk tarief: 33,99%. Hoofdzakelijk om de klagen en de weinig vleiende internationale vergelijkingen te onderbouwen.
- Het impliciet tarief: dit meet het percentage van de inkomsten uit vennootschapsbelasting ten opzichte van het macro-economisch geheel van de belastbare grondslag. D.w.z. het bedrijfsresultaat (positief of negatief) verminderd met de belastingaftrek (bijv. de notionele interesten) of van de verliezen: 16,9%.
- De reële aanslagvoet: stemt overeen met wat de bedrijven effectief betalen op hun positief resultaat: 13,6% in 2008...

Maar uit cijfers van 'The Institute of International and European Affairs, een lobbygroep voor bedrijven bij het Europees Parlement, blijkt dat het reële belastingpercentage nog lager ligt. Aan de hand van een steekproef van bedrijven met meer dan 60 werknemers bedroeg het reële belastingtarief in België... 4,8% in 2009.

Effectieve aanslagvoet vennootschapsbelasting in Europa in 2009

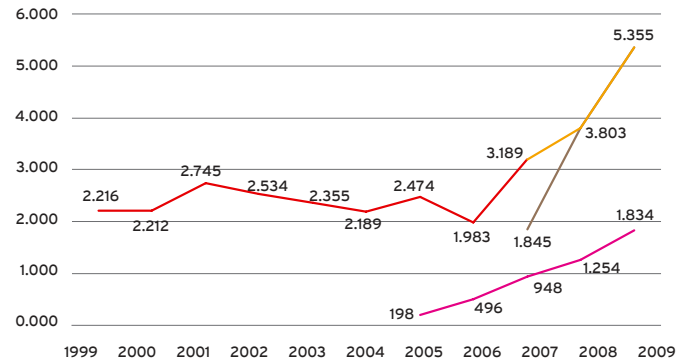
Verenigd Koninkrijk	23,2
Duitsland	22,9
Italië	22,8
Nederland	20,9
Spanje	20,9
Polen	17,7
Hongarije	16,7
Zweden	16,4
Finland	15,9
Oostenrijk	15,7
Portugal	14,9
Slovenië	14,8
Griekenland	13,9
Ierland	11,9

Roemenië	10,4
Cyprus	9,4
Frankrijk	8,2
Estland	8,0
Tsjechië	7,4
Denemarken	7,4
Slovakije	7,0
Letland	6,5
België	4,8
Bulgarije	4,6
Luxemburg	4,1
Litouwen	0,0
Malta	-

Bron: IIEA (The Institute of International and European Affairs), 2011

- We stellen vast dat de fiscale uitgaven ten voordele van de bedrijven de afgelopen 10 jaar een enorme vlucht hebben genomen. En dit in hoofdzaak door de maatregel van de notionele interestaftrek, in voege sedert 2007, alsook door de vrijstellingen voor het doorstorten van de bedrijfsvoorheffing.
- Een van de doelstellingen van de notionele interestaftrek was het vervangen van de fiscale voordelen toegekend aan de coördinatiecentra van de multinationals, die tegen 31/12/2010 moesten uitdoven en door Europa veroordeeld werden. De gecumuleerde kost van beide systemen swingde echt de pan uit.
- Bovendien genieten de bedrijven die gebruik maken van de notionele interestaftrek ook nog van de niet-doorstorting van een deel van de bedrijfsvoorheffing, een maatregel die de loonkost in België fors moet temperen.

Fiscale uitgaven ten gunste van de ondernemingen (notionele interesten en voorheffing) in miljoen euro

- Belastingvermindering van de vennootschapsbelasting
- Notionele interestaftrek
- Totaal van de fiscale uitgaven ten gunste van de bedrijven
- Vrijstellingen bedrijfsvoorheffing

Bron: Kamer van Volksvertegenwoordigers, Doc. 52
2222/010, Rijksmiddelenbegroting, 2010.

Hoe kunnen we onze welvaart op peil houden en ons sociaal model duurzaam maken?

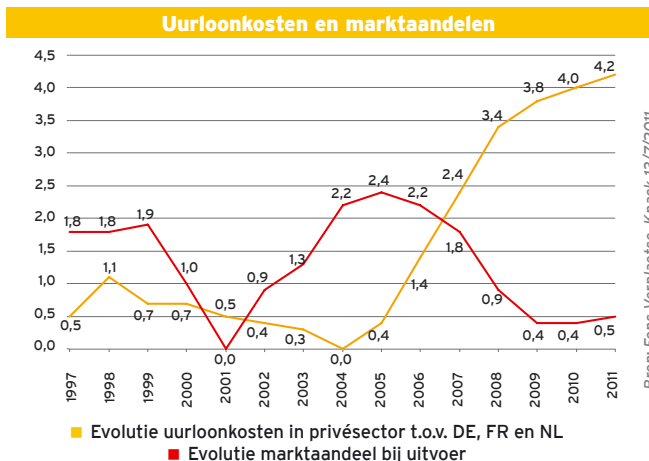
Is onze loonkost echt te hoog?

Is de loonkost echt verantwoordelijk voor het marktaandeelverlies van de bedrijven ?

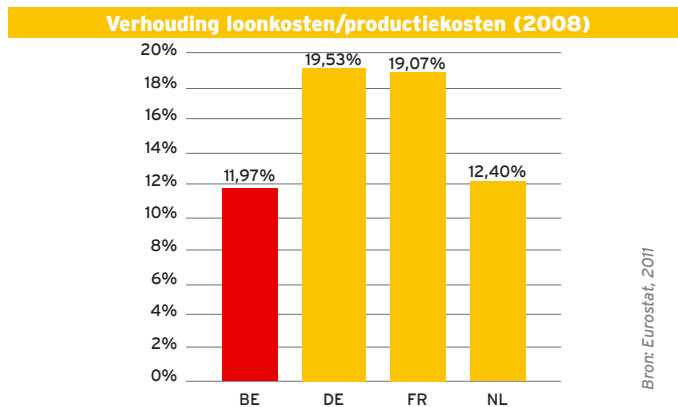
Volgens Fons Verplaetse, voormalig gouverneur van de Nationale Bank van België, is er geen verband. Een onderzoek van de evolutie van de loonkost toont duidelijk aan dat, in bepaalde periodes, een stijging van de loonkost niet samenvalt met het verlies aan marktaandelen (en omgekeerd).

Het moet dus gedaan zijn de lonen altijd de schuld te geven. Er moeten andere middelen gezocht worden om de prestaties van de bedrijven aan te zwengelen. Andere economen, zoals Paul De Grauwe en Paul Van Rompuy, hebben aangetoond dat er inspanningen moeten gebeuren op het vlak van innovatieve producten en diensten, zowel op de binnenlandse als op de buitenlandse markt.

Het aandeel van de lonen in de productiekosten bevestigt dat de lonen in de industrie het probleem niet zijn: bij ons vertegenwoordigen de lonen slechts 12% van de productiekosten, minder dus dan bij de buurlanden Duitsland, Frankrijk, Nederland.

Bron: Fons Verplaetse, Knack 13/7/2011

Bron: Eurostat, 2011

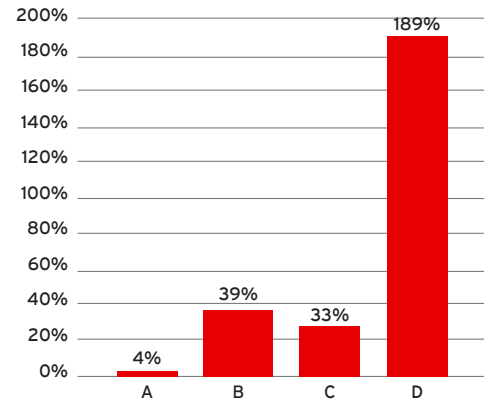
Wat wel een ernstig probleem dreigt te worden, is de kloof tussen inkomen uit arbeid en inkomen uit kapitaal via dividenden. Tussen 2000 en 2009 is het inkomen uit arbeid met 39% gestegen en namen de winsten met 75% toe en de dividenden zelfs met 189%.

Vergoeding van arbeid en vergoeding van kapitaal

In miljoen euro	2000	2009	Groei
Vennootschapswinsten	47.127	82.467	75%
Vennootschapsbelastingen	9.397	9.735	4%
Vergoeding van de werknemers	87.235	121.579	39%
Bruto-investeringen	31.163	41.297	33%
Uitgekeerde dividenden	9.051	26.136	189%

Bron: Dirk Van Der Maelen, 2011

Vennootschapsbelasting, investeringen, vergoedingen, dividenden Evolutie 2000-2009

A = vennootschapsbelasting B = beloning van werknemers
C = investering in vaste activa (bruto) D = uitgekeerde dividenden (mln euro)

Bron: Dirk Van Der Maelen, 2011

Lonen uit de privé: door de gemeenschap gesubsidieerd

De lonen die de bedrijven uit de privésector betalen, worden ruim door de gemeenschap gesubsidieerd: onder de vorm van fiscale subsidies, verlagingen van sociale bijdragen en werkgelegenheidsmaatregelen.

4/5 van deze steun aan de bedrijven gebeurt via de sociale zekerheid, de rest komt hoofdzakelijk voort uit fiscale loonsubsidies.

Deze subsidies aan de bedrijven bleven de jongste jaren stijgen. Voor 2011 werd meer dan 10 miljard euro toegekend, dit komt neer op 7,03% van de loonmassa. Met deze substantiële loonsubsidies die de loonkloof t.o.v. de buurlanden volledig uitvlakken, wordt echter geen rekening gehouden bij de vergelijking van de loonkosten, zoals voorzien in de Wet tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen die voorziet in een omkadering van de interprofessionele loononderhandelingen.

In miljoen euro	1996	2011
Verminderingen werkgeversbijdragen	1.306	4.926
Loonsubsidies	19	5.282
Via sociale zekerheid	0	2.823
Sociale Maribel	0	775
Werkbonus (non-profit)	0	29
Alternatieve sociale Maribel	0	77
Activering	0	571
Dienstencheques	0	1.371
Via federaal niveau	0	2.422
Nacht- en ploegenarbeid	0	948
Overuren	0	50
O&O	0	382
Algemene subsidie	0	934
Specifieke subsidie	0	108
Via gewestniveau	19	37
Oudere werknemers	0	21
Werkgelegenheidspremie	19	16
Totaal werkgeversvoordelen	1.325	10.208
Loonmassa	82.900	145.300
Bijdrageverminderingen en subsidies t.o.v. loonmassa	1,60%	7,03%
Vminderingen van werknemersbijdragen	0	719
Totaal werkgeversbijdragen	21.200	38.900
Fiscale en sociale voordelen t.o.v. werkgeversbijdragen	6,16%	12,66%

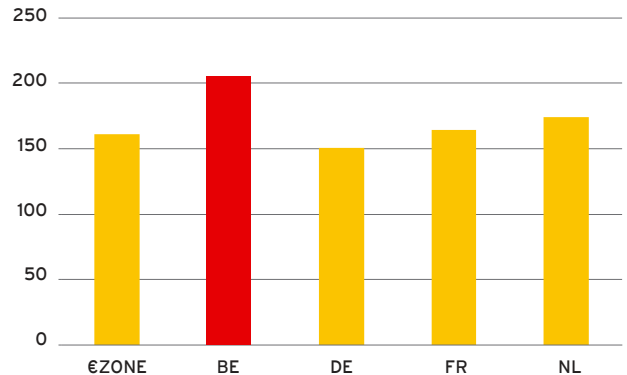
En de energieprijzen?

In België is de industrie energie-intensiever dan in de buurlanden. Bij ons bedragen de energiekosten 8% van de totale productiekost. De energiekost wordt een steeds belangrijkere factor in de concurrentiepositie van de bedrijven, rekening houdend met de Europese klimaatdoelstellingen waartoe we ons hebben verbonden.

In België zijn de elektriciteitsprijzen voor de industrie niet onredelijk hoog in vergelijking met het buitenland, dit in tegenstelling tot de elektriciteitsprijzen die de gezinnen aangerekend worden. We stellen vast dat de regulering van de energieprijzen, zoals in Frankrijk, voor minder hoge prijzen zorgt dan in landen waar bij de vrijmaking van de energieprijzen geen enkele rem werd ingebouwd. Regulering kan dus een concurrentieel voordeel opleveren.

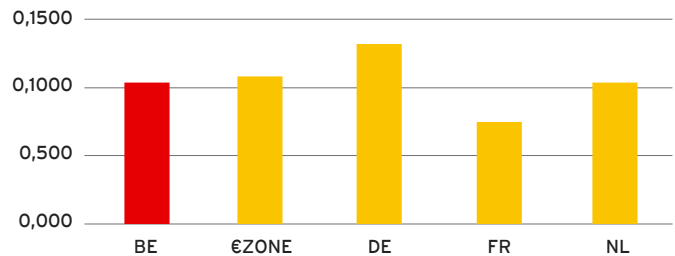
De komende jaren wordt de factor energie nog belangrijker, de door Duitsland geplande kernuitstap zal immers voor nieuwe druk op de prijzen zorgen.

Energie-intensiteit van de Belgische economie t.o.v. de buurlanden

Bron: Eurostat, 2011 (kgce kilogram oil equivalent/1000 euro BBP)

Prijs 2010 KW/uur taksen inbegrepen - gemiddeld verbruik (industrie < 20.000 MWh)

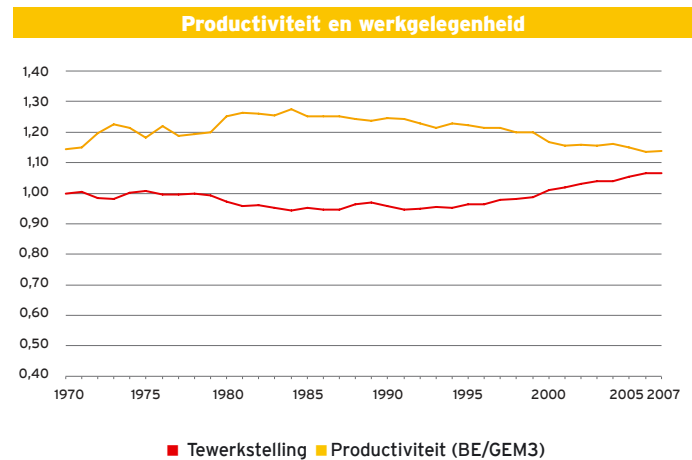

Bron: Eurostat, 2011

En de productiviteit?

In vergelijking met onze drie buurlanden (Duitsland, Frankrijk, Nederland) ligt de productiviteitsgroei lager dan het gemiddelde van de buurlanden. Maar die zwakheid wordt gecompenseerd door betere prestaties inzake tewerkstellingscreatie. Het gaat om een bewuste politieke keuze: België heeft gekozen voor een beleid van subsidiëring van laaggeschoolde jobs in de diensten die een lagere productiviteit kennen (via dienstencheques). Dit haalt de totale productiviteitsevolutie naar beneden, maar het kwam de tewerkstelling en de koopkracht ten goede - dus ook de binnenlandse vraag en de economie in het algemeen.

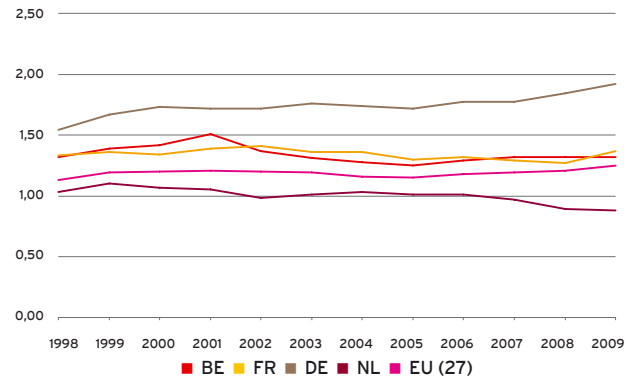

Vorming en innovatie: de achillespees

Inzake onderzoek en ontwikkeling (O&O) halen de Belgische bedrijven het Europese gemiddelde. Maar in vergelijking met Duitsland ligt het percentage van de toegevoegde waarde die onze bedrijven aan O&O besteden 45% lager. Dit ondanks alle inspanningen van de gewestelijke en federale overheid, ondanks de overheidshulp om innovatie aan te moedigen.

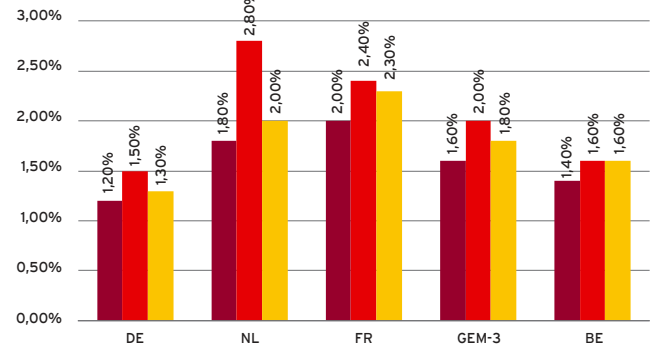
De vormingsinspanningen van de Belgische bedrijven bedragen 1,6% van de loonmassa, wat flink onder het gemiddelde van onze buurlanden is en blijft, ondanks alle verbintenissen.

Uitgaven O & O van de ondernemingen in % van het BBP

Bron: Eurostat, 2011

Aandeel loonmassa gewijd aan de vorming van het personeel

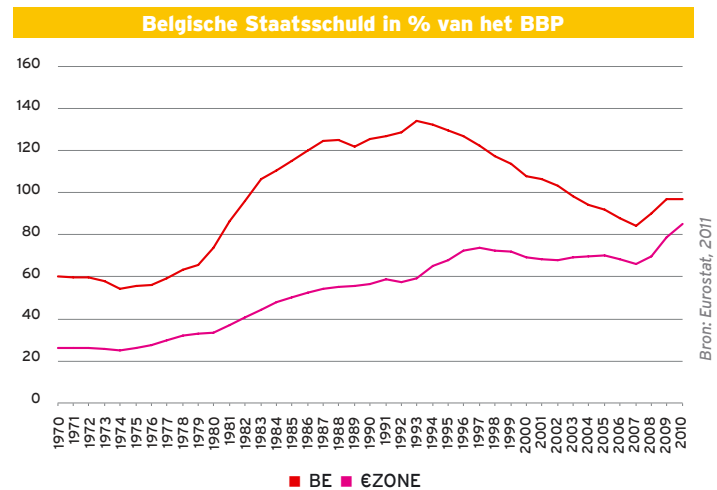
Bron: Eurostat, CRB-Technisch verslag, 2009 - Enquêtes CVTS

Crisis, financiële crisis, schuldencrisis

Met de financiële crisis van 2008 kwam er een abrupt einde aan de begrotingsoverschotten en de daling van de Staatsschuld die goed op weg was om de 60% bepaald in het Europees Stabiliteitspact te halen. In 2007 was de schuld gedaald tot 84% van het BBP. De reddingsoperatie van de banken heeft de Staatsschuld opnieuw vergroot, waardoor die vandaag opnieuw zo goed als 100% bedraagt.

In totaal heeft de Federale Overheid 20,02 miljard euro (11,5 miljard participaties en 8,5 miljard euro leningen) besteed aan het redden van 3 systeembanken (Fortis, Dexia, KBC) en 1 verzekeraar (Ethias). Deze sommen werden geleend, wat de overheidsschuld deed stijgen.

Bovendien heeft de Staat waarborgen verstrekt voor portefeuilles met zeer complexe gestructureerde producten voor een totaal van 29,01 miljard euro, d.i. bijna 9% van de totale schuld van de Staat op 31 mei 2009 + Dexia, Holding com, Arco, Staatswaarborg 15% BBP.

Boordtabel

Eurostat, 2011	Bruto minimumloon (euro/m)	Gemiddeld bruto jaarloon	Gemiddeld pensioen	Huisvestingskosten in % van het beschikbaar inkomen (marktprijs)	Staatsschuld (% BBP)	Armoede in % van de bevolking (drempel 60% van het mediaan inkomen)
	2011	2007	2008	2009	2010	2009
België	1415,24	38.659	2.019	30,6	96,8	14,6
Bulgarije	122,71	2.626	168	38,1	16,20	21,8
Tsjechië	319,22	-	765	23,2	38,50	8,6
Denemarken	-	53.165	2.824	29,7	43,60	13,1
Duitsland	-	40.200	2.336	-	83,20	15,5
Estland	278,02	-	403	20,9	6,60	19,7
Ierland	1.461,85	39.858	1.263	21,9	96,20	15
Griekenland	862,82	-	1.157	67,1	142,80	19,7
Spanje	748,30	21.891	1.010	40,8	60,10	19,5
Frankrijk	1.365	32.413	2.845	10	81,70	12,9
Italië	-	-	2.478	27,4	119	18,4
Cyprus	-	-	942	17,9	60,80	16,2
Letland	281,93	6.690	305	14,1	44,70	25,7
Litouwen	231,70	-	434	23,4	38,20	20,6
Luxemburg	1.757,56	45.284	2.600	13,3	18,40	14,9
Hongarije	280,63	8.952	483	44	80,20	12,4
Malta	664,95	15.679	806	37,7	68	15,1
Nederland	1.424,40	42.000	2.496	17,7	62,70	11,1
Oostenrijk	-	37.716	2.774	12,4	72,30	12

Eurostat, 2011	Bruto minimumloon (euro/m)	Gemiddeld bruto jaarloon	Gemiddeld pensioen	Huisvestingskosten in % van het beschikbaar inkomen (marktprijs)	Staatsschuld (% BBP)	Armoede in % van de bevolking (drempel 60% van het mediaan inkomen)
	2011	2007	2008	2009	2010	2009
Polen	348,68	-	502	32,8	55	17,1
Portugal	565,83	15.345	1.182	19,9	93	17,9
Roemenië	157,20	4.825	144	56,5	30,80	22,4
Slovenië	748,10	-	664	13,1	38	11,3
Slovakije	317	8.400	428	13,4	41	11
Finland	-	36.114	2.196	11,6	48,40	13,8
Zweden	-	36.871	2.651	20,6	39,80	13,3
V.K.	1.138,54	46.050	1.870	40,7	80	17,2
IJsland	-	-	927	13,3	-	10,2
Noorwegen	-	-	2.630	28,2	44,70	11,70
Zwitserland	-	-	3.750	17	-	15,10

Bron: Eurostat, 2011 (afgerond naar boven of naar beneden)

Nota's

Nota's

Voor meer info:

ABVV

Hoogstraat 42 | 1000 Brussel

Tel. +32 2 506 82 11 | Fax +32 2 506 82 29

info@abvv.be | www.abvv.be

Volledige of gedeeltelijke overname of reproductie van de tekst uit deze brochure mag alleen met duidelijke bronvermelding.
Verantwoordelijke uitgever: Rudy De Leeuw © januari 2012

Cette brochure est aussi disponible en français

www.fatb.be/brochures-fatb

D/2011/1262/28

Design www.ramdambelgium.be